

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Методичні вказівки
до виконання практичних робіт з дисципліни
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
за спеціальністю 141 «Електроенергетика,
електротехніка та електромеханіка»

Електронний ресурс

Харків – 2025

Рецензенти:

Лідія Газнюк – д-р філос. наук, професор, професор кафедри теоретичної та практичної філософії імені професора Й. Б. Шада філософського факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Михайло Бейлін – д-р філос. наук, кандидат технічних наук, професор, професор кафедри гуманітарних наук Харківської академії фізичної культури.

*Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 9 від 23 квітня 2025 року)*

- Н 83 **Нормативно-правове** забезпечення професійної діяльності : методичні вказівки до виконання практичних робіт з дисципліни для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальністю 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» [Електронний ресурс] / уклад. Н. Г. Богданова. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. – (PDF 36 с.)

Методичні вказівки до виконання практичних робіт з дисципліни «Нормативно-правове забезпечення професійної діяльності» призначені здобувачам денної та заочної форм навчання за спеціальністю 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» другого (магістерського) рівня вищої освіти. Вони містять критерії оцінювання результатів навчання, шкалу оцінювання, тематичний план дисципліни, плани практичних занять з добіркою літератури, рекомендації щодо виконання та оформлення рефератів, теми рефератів, питання до іспиту і перелік літератури.

Основна мета методичних вказівок – сприяння кращому вивченню теоретичного матеріалу зазначеного курсу, розвитку самостійності і критичного мислення при вивченні дисципліни.

УДК 37.014:34(075.5)

ЗМІСТ

1. Вступ	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	5
3. Критерії оцінювання результатів навчання	6
4. Шкала оцінювання навчальної дисципліни	6
5. Програма навчальної дисципліни	7
6. Плани практичних занять	
Розділ 1. Основні нормативно-правові положення професійної діяльності у сфері енергетики	
Тема 1. Нормативно-правове забезпечення енергетичного ринку України	11
Тема 2. Нормативно-правові законодавчі акти поновлюваних джерел енергії і їх втілення в Україні	12
Тема 3. Нормативно-правові документи по захисту від забруднення і збереження навколишнього середовища при виробленні енергії	13
Тема 4. Нормативна і правова база енергетичного менеджменту та ресурсоенергозбереження. Правовий режим спеціальних зон об'єктів енергетики	14
Тема 5. Зміст енергетичних правовідносин	15
Тема 6. Підстави виникнення та припинення енергетичних правовідносин	16
Тема 7. Особливості правового регулювання відносин з постачання електричної енергії	17
Тема 8. Компетенція інституцій України у сфері енергетики	18
Тема 9. Міжнародне енергетичне право, енергетичне право розвинутих країн світу енергетичне право ЄС та України	19
7. Вказівки до написання реферату	20
8. Теми рефератів	24
9. Питання до заліку	25
10. Нормативна база	30
11. Перелік рекомендованої літератури	33

1. ВСТУП

Енергетична сфера України перебуває на етапі трансформаційних змін, причиною яких є правові, економічні, соціальні, міжнародні новосформовані основи існування держави й суспільства. Сучасний період державотворення України зумовлює необхідність перегляду наявних моделей впливу на стан суспільних відносин, не є винятком і система відносин, що виникають у процесі формування й реалізації державної політики в окремих сферах, зокрема енергетичній. Однак недоліки чинного законодавства, недосконалості процедур упровадження необхідних змін, неоднозначність визначення базових понять енергетичної галузі та сфери державної політики негативно впливають на ефективність адміністративно-правового забезпечення реалізації державної політики в енергетичній сфері. При вивченні дисципліни «Нормативно-правове забезпечення професійної діяльності здобувачі повинні засвоїти обсяг теоретичних знань, щодо системи нормативно-правової бази енергетичного сфери України, особливості правового регулювання в енергетиці, набути практичні навички, щодо кваліфікованого застосування норм енергетичного права у професійній діяльності.

У методичних вказівках викладено програму курсу, плани практичних занять, вказівки до написання рефератів, теми рефератів, питання до заліку, нормативно-правова база енергетичної сфери та перелік рекомендованої літератури, що допоможе здобувачам виконувати всі види робіт при вивченні вищезазначеної дисципліни.

Вивчення дисципліни «Нормативно-правове забезпечення професійної діяльності» дозволяє визначити актуальні нормативно-правові положення сучасного енергетичного права України, виявити недосконалість правового регулювання енергетичних відносин, вивчити основні прийоми і способи вирішення правозастосовних проблем у досліджуваній сфері відносин, виробити навички самостійної роботи, необхідні для подальшого поглиблення й своєчасного оновлення юридичних знань з енергетичного законодавства.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у майбутніх фахівців правової культури, самостійного юридичного мислення, навичок застосування теоретичних знань на практиці – повсякденному житті та професійній діяльності для удосконалення здатності реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні; засвоєння студентами обсягу теоретичних знань, щодо вивчення системи енергетичного права України, особливостей правового регулювання в енергетиці; набуття практичних навичок, щодо кваліфікованого застосування норм енергетичного права у конкретних практичних ситуаціях, а також навичок самостійної роботи, необхідних для подальшого поглиблення й своєчасного оновлення професійних юридичних знань з енергетичного законодавства.

Основні завдання вивчення дисципліни:

- формування знань про особливості законодавчого регулювання у сфері енергетики в Україні;
- розкриття особливостей управління у сфері енергетики;
- засвоєння знань про основні законодавчі та нормативно-правові акти, які регулюють діяльність у сфері енерговикористання, з порядку та умов укладання договорів енергопостачання;
- забезпечення знаннями щодо законодавчої бази з видів відповідальності у сфері енергетики та енергопостачання.
- створення мотивації до самонавчання та особистісного розвитку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- поняття енергетичного права як галузі права України та його місце в системі права України;
- поняття, предмет та систему енергетичного права;
- принципи державної політики в електроенергетиці, з енергозбереження, у ПЕК;
- поняття і класифікацію джерел енергетичного права;
- роль і значення об'єднаної енергетичної системи України;
- особливості регулювання правовідносин в енергетиці та законодавстві про енергозбереження;
- порядок проведення розрахунків на оптовому ринку електричної енергії в Україні;
- види правопорушень та види відповідальності за порушення законодавства про електроенергетику, про енергозбереження та про альтернативні види палива;

вміти:

- вступати у відносини з юридичними і фізичними особами при укладанні;
- тлумачити норми енергетичного права, застосовувати їх у розв'язанні конкретних практичних завдань;
- застосовувати отримані знання при прийнятті рішення в конкретних ситуаціях з питань енергетичного права;
- оперативно орієнтуватися і знаходити необхідні нормативно-правові акти з питань енергетичного права.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Якісні критерії оцінювання результатів навчання
90-100 балів («Відмінно»)	Здобувач/здобувачка демонструє високий рівень володіння теоретичним матеріалом, засвоєно матеріал в повному обсязі, вміє його застосовувати для вирішення практичних питань. Володіє термінами, логічно та послідовно викладає матеріал.
70-89 балів («Добре»)	Здобувач/здобувачка демонструє достатньо високий рівень володіння теоретичним матеріалом, але допускає окремі незначні помилки при логічному викладенні матеріалу, що, тим не менш, дозволяє вільно користуватися надбаними навичками на практиці, приймати відповідні рішення. Завдання-рішення приймаються з незначними помилками
50-69 балів («Задовільно»)	Здобувач/здобувачка демонструє засвоєння теоретичного матеріалу, але має неточності в розумінні окремих тем та питань, що ускладнює пошук вірних відповідей при прийнятті рішень-завдань. Допускає окремі помилки у визначенні термінів.
0-49 балів («Незадовільно»)	Теоретичний зміст курсу не засвоєно, практичні навички відсутні.

4. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Види робіт здобувача	Оцінка
1.	Робота на лекціях (конспект лекцій)	0-5
2.	Доповіді на практичних заняттях	0-35
3.	Активна робота на практичних заняттях (доповнення до доповідей на практичних заняттях)	0-10
4.	Написання реферату для денної форми навчання. Виконання контрольної роботи для заочної форми навчання.	0-10 0-10
5.	Складання заліку	0-40
	Всього за навчальну дисципліну	0-100

5. ПРОГРАМА КУРСУ

Розділ 1. Основні нормативно-правові положення професійної діяльності у сфері енергетики

Тема 1. Нормативно-правове забезпечення енергетичного ринку України

Об'єктивні передумови формування енергетичного права України. Загальна характеристика законодавства про енергетику України. Законодавчі акти України щодо енергоресурсів.

Енергетичне право України – комплексна галузь права. Предмет регулювання енергетичного права.

Принципи та методи енергетичного права України. Джерела енергетичного права України.

Тема 2. Нормативно- правові законодавчі акти поновлюваних джерел енергії та їх втілення в Україні

Поняття, джерела та види енергії. Юридичне визначення «енергії». Енергетичні ресурси як об'єкт правового регулювання. Співвідношення понять енергетичні ресурси та природні ресурси.

Відновлювальні та не відновлювальні джерела енергії. Особливості альтернативних джерел енергії. Напрями державного стимулювання розвитку виробництва електричної енергії за допомогою відновлювальних природних енергоресурсів. Правове регулювання відносин у сфері енергетичного комплексу України. Правове регулювання енергетичної політики та енергетичної безпеки України.

Структура енергетичного комплексу України. Об'єднана енергетична система України.

Нормативно-правова база альтернативної енергетики України. «Зелені тарифи». Регулювання окремих видів альтернативної енергетики.

Тема 3. Нормативно-правові документи по захисту від забруднення і збереження навколишнього середовища при виробленні енергії

Правове регулювання загальних екологічних проблем у паливно-енергетичному комплексі та шляхи їх розв'язання. Введення кадастру викидів забруднюючих речовин та парникових газів в Україні. Нормативно-правова база по захисту від забруднення і збереженню навколишнього середовища. Кіотський протокол.

Тема 4. Нормативна і правова база енергетичного менеджменту та ресурсоенергозбереження. Правовий режим спеціальних зон об'єктів енергетики

Нормативно-правова база ресурсоенергозбереження. Правова база обліку енергії, визначення енерговитрат, штрафних санкцій та пільгових кредитів. Нормативно-правове забезпечення реалізації програми енергозбереження. Нормативно-правове забезпечення обліку енергозбереження. Правові питання

пільг на енергозберігаючі технології. Правові питання енергоменеджменту та енергоаудиту на енергодобуючих, енергогенеруючих та енергоспоживаючих підприємствах.

Правовий режим спеціальних зон об'єктів енергетики.

Права та обов'язки підприємств енергетики, власників і користувачів земельних ділянок у спеціальних зонах об'єктів енергетики.

Проведення робіт, обмеження господарської та іншої діяльності у спеціальних зонах об'єктів енергетики.

Відшкодування збитків. Відповідальність за порушення законодавства України у спеціальних зонах об'єктів енергетики.

Тема 5. Зміст енергетичних правовідносин

Правове регулювання адміністративних та інших відносин, пов'язаних із енергетичними відносинами. Поняття енергетичних правовідносин.

Загальні та особливі ознаки енергетичних правовідносин. Зміст енергетичних правовідносин. Функції енергетичних правовідносин. Види енергетичних правовідносин.

Суб'єкти енергетичних правовідносин, їх види та організаційно-правові форми. Характеристика суб'єктивних прав та суб'єктивних обов'язків учасників енергетичних правовідносин.

Нормативна база відносин енергогенеруючих компаній. Нормативне забезпечення та перспективи розвитку оптового ринку електричної енергії України. Нормативно-правова база безпеки і страхування енерговиробництва.

Відповідальність за порушення правил здійснення господарської діяльності у сфері енергетики. Особливості змісту правовідносин енергопостачання.

Тема 6. Підстави виникнення та припинення енергетичних правовідносин

Загальна характеристика підстави виникнення та припинення енергетичних правовідносин. Договірна основа енергетичних правовідносин. Ознаки договору у сфері енергетики. Договори, що регулюють відносини з постачання енергетичних ресурсів. Суттєві умови договору енергопостачання. Типовий договір про постачання електричної енергії. Договори, що регулюють відносини з транспортування, передачі, перевезенню енергетичних ресурсів. Типовий договір про спільне використання технологічних електричних мереж. Договір про приєднання до електричних мереж. Концесійний договір. Договори на будівництво, реконструкцію і модернізацію енергетичних об'єктів. Договори поставки енергетичного обладнання. Договори на створення інноваційних продуктів у сфері енергетики.

Тема 7. Особливості правового регулювання відносин з постачання електричної енергії

Правове регулювання адміністративних та інших відносин, пов'язаних із енергетичними відносинами. Характеристика правового регулювання ринку електричної енергії. Правова структура виробництва, розподілу і споживання

енергії.

Реформа ринку електричної енергії. Загальні засади Закону України «Про ринок електричної енергії». Правила користування електричною енергією Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з постачання електричної енергії. Державне регулювання ринку електричної енергії.

Ціноутворення (тарифоутворення) на ринку електричної енергії. Методика встановлення (формування) цін, тарифів та ставок на ринку електричної енергії. Нагляд і контроль за сферою електрозабезпечення. Державний енергетичний нагляд в електроенергетиці.

Характеристика Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності». Загальні вимоги до здійснення державного нагляду (контролю) заходи зі здійснення державного нагляду (контролю). Критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності з виробництва комбінованого виробництва електричної енергії (зберігання, транспортування, розподілу та постачання). Розпорядчі документи органів державного нагляду (контролю).

Правові засади постачання електричної енергії. Етапи процесу забезпечення електричною енергією. Права та обов'язки електропостачальників та споживачів. Захист вразливих споживачів.

Тема 8. Компетенція інституцій України у сфері енергетики

Загальні аспекти державного регулювання діяльності в електроенергетиці. Ліцензування діяльності в електроенергетиці.

Державне управління та нагляд (контроль) в електроенергетиці. Класифікація органів, що здійснюють управління паливно-енергетичного комплексу (ПЕК), їхня роль в управлінні енергетичною галуззю. Компетенція Верховної Ради України в управлінні ПЕК. Повноваження Кабінету Міністрів України щодо державного управління та регулювання ПЕК. Основні завдання та повноваження НКРЕ (Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики) України. Повноваження Голови НКРЕ України. Основні завдання та права Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України. Повноваження Голови Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України. Завдання, склад та повноваження Державної інспекції з енергетичного нагляду за режимами споживання електричної та теплової енергії (Держенергонагляд). Повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у відносинах із суб'єктами електроенергетики.

Тема 9. Міжнародне енергетичне право, енергетичне право розвинутих країн світу, енергетичне право ЄС та України

Поняття і система міжнародного енергетичного права. Проблеми визначення міжнародного енергетичного права та його місця в системі міжнародного права. Поняття і зміст суб'єкта міжнародного економічного права у сфері енергетики.

Передумови інтернаціоналізації співробітництва в енергетичній сфері.

Міжнародні енергетичні організації. Юрисдикція органів Європейського Союзу в енергетичній сфері. Енергетичні організації Європи. Суспільні відносини, що виступають предметом правового регулювання у міжнародному енергетичному праві. Міжнародні угоди як підстави для виникнення енергетичних правовідносин. Меморандум про взаєморозуміння між Україною та ЄС щодо співробітництва у сфері енергетики.

Методи правового регулювання у міжнародному енергетичному праві. Система Енергетичного права. Функції і принципи міжнародного енергетичного права. Класифікація джерел міжнародного енергетичного права.

Основні напрямки вдосконалення Міжнародного права енергетичної безпеки. Комплексного вдосконалення правового забезпечення енергетичної безпеки. Суттєве посилення енергетичної безпеки. Досягнення стану технічно надійного, стабільного, економічно ефективного та екологічно безпечного забезпечення енергетичними ресурсами економіки і соціальної сфери міжнародного простору.

Україна як суб'єкт міжнародного енергетичного права. Енергетична галузь України. Позиціонування України на міжнародних енергетичних ринках. Співробітництво в енергетичній сфері. Закони України та ЄС з енергокористування.

6. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Розділ 1. Основні нормативно-правові положення професійної діяльності у сфері енергетики

Тема 1. Нормативно-правове забезпечення енергетичного ринку України (2 год.)

1. Об'єктивні передумови формування енергетичного права України. Енергетичне право України – комплексна галузь права. Предмет регулювання енергетичного права.
2. Принципи та методи енергетичного права України. Джерела енергетичного права України.
3. Структура енергетичного комплексу України. Об'єднана енергетична система України.
4. Загальна характеристика законодавства про енергетику України. Законодавчі акти України щодо енергоресурсів. Правове регулювання відносин у сфері енергетичного комплексу України. Правове регулювання енергетичної політики та енергетичної безпеки України.

ЗАКОНОДАВСТВО:

1. Про енергозбереження: Закон України від 1 лип. 1994 р. № 74/94-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/94-vr?find=1&text=відновлювані#w11> (дата звернення: 20.09.2019).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Енергетичне законодавство. Основні законодавчі акти /Упоряд. С.В. Кострюков. – Д. Національний гірничий університет, 2013 – Ч I - 82 с.
2. Кострюков С.В. Навчально-методичне забезпечення дисципліни «Енергетичне право» Дніпро: НГУ, 2015. 213 с.
3. Енергетичне право: європейський досвід та українські практики. За заг. ред В.В. Молодиченка. Київ, 2015. 208 с.
4. Енергетична безпека України: чинники впливу, тенденції розвитку / ред.: М. П. Ковалик; НАН України. - К., 1998. - 159 с.
5. Молодиченко В.В. Енергетичне право України. Навчально-методичний посібник. Мелітополь, 2014. 336 с.
6. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Енергетичне право» /Упоряд. С.В. Кострюков. – Д. Національний гірничий університет, 2012 – 82 с.
7. Правове регулювання сфери енергетики, включаючи ядерну, в Європейському Союзі та в Україні. – К.: ТОВ «Ніка-Прінт», 2006. – 640 с.

**Тема 2. Нормативно- правові законодавчі акти поновлюваних джерел енергії та їх втілення в Україні
(2 год.)**

1. Поняття, джерела та види енергії. Юридичне визначення «енергії».
2. Енергетичні ресурси як об'єкт правового регулювання. Співвідношення понять енергетичні ресурси та природні ресурси.
3. Відновлювальні та невідновлювальні джерела енергії. Особливості альтернативних джерел енергії. Напрями державного стимулювання розвитку виробництва електричної енергії за допомогою відновлювальних природних енергоресурсів.
4. Нормативно-правова база альтернативної енергетики України. «Зелені тарифи». Регулювання окремих видів альтернативної енергетики.

ЗАКОНОДАВСТВО:

2. Про альтернативні джерела енергії: Закон України від 20 лют. 2003 р. № 555-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-15> (дата звернення: 11.09.2019).
3. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії: Закон України від 4 черв. 2015 р. № 514-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-19?lang=en> (дата звернення: 20.10.2019).
4. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії: Закон України від Public administration mechanisms Public Administration and Local Government, 2020, issue 1(44) 41 25 квіт. 2019 р. № 2712-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2712-19> (дата звернення: 20.10.2019).
5. Про енергозбереження: Закон України від 1 лип. 1994 р. № 74/94-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/94-vr?find=1&text=відновлювані#w11> (дата звернення: 20.09.2019).

**Тема 3. Нормативно-правові документи по захисту від забруднення і збереження навколишнього середовища при виробленні енергії
(2 год.)**

1. Правове регулювання загальних екологічних проблем в енергетичному комплексі та шляхи їх розв'язання.
2. Введення кадастру викидів забруднюючих речовин та парникових газів в Україні.
3. Нормативно-правова база по захисту від забруднення і збереженню навколишнього середовища.
4. Кіотський протокол.

ЗАКОНОДАВСТВО:

1. Про енергозбереження: Закон України від 1 лип. 1994 р. № 74/94-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/94-vr?find=1&text=відновлювані#w11> (дата звернення: 20.09.2019).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Енергетичне законодавство. Основні законодавчі акти /Упоряд. С.В. Кострюков. – Д. Національний гірничий університет, 2013 – Ч I - 82 с.
2. Кострюков С.В. Навчально-методичне забезпечення дисципліни «Енергетичне право» Дніпро: НГУ, 2015. 213 с.
3. Енергетичне право України: еколого-правові аспекти : навч.-метод. посіб. / уклад.: Г. В. Анісімова; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків : Право, 2015. - 202 с.
4. Молодиченко В.В. Енергетичне право України. Навчально-методичний посібник. Мелітополь, 2014. 336 с.
5. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Енергетичне право» /Упоряд. С.В. Кострюков. – Д. Національний гірничий університет, 2012 – 82 с.
6. Нормативно-правове забезпечення енергетичної галузі [Електронний ресурс]: навч. посіб. для здобувачів ступеня магістра за спец. 142 Енергетичне машинобудування, 143 Атомна енергетика / В. І. Філатов, Н. Г. Бойко; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електрон. текст. дані (1 файл). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. – 302 с.
7. Руденко Л.Д., Грудницька С.М. Щодо питання правового статусу державного підприємства «Енергоринок». Міжгалузеві зв'язки цивільного, господарського та трудового права : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 28 вересня 2017 року) : у 2-х ч. Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2017. Ч. 1. С. 205-208.
8. Сінчук І.О. Нормативно-правова база енергетики. Навчальний посібник. Кривий Ріг, 2017. 150 с.
9. Чернявський А., Іншеков Є. Керівництво з впровадження системи енергетичного менеджменту відповідно до вимог міжнародного стандарту ISO 50001:2018. Київ, 2021. 138 с.

**Тема 4. Нормативна і правова база енергетичного менеджменту та
ресурсоенергозбереження. Правовий режим спеціальних зон об'єктів
енергетики
(2 год.)**

1. Нормативно-правова база ресурсоенергозбереження. Правова база обліку енергії, визначення енерговитрат, штрафних санкцій та пільгових кредитів. Нормативно-правове забезпечення реалізації програми енергозбереження. Нормативно-правове забезпечення обліку енергозбереження. Правові питання пільг на енергозберігаючі технології.
2. Правові питання енергоменеджменту і енергоаудиту на енергодобуючих, енергогенеруючих та енергоспоживаючих підприємствах.
3. Правовий режим спеціальних зон об'єктів енергетики. Права та обов'язки підприємств енергетики, власників і користувачів земельних ділянок у спеціальних зонах об'єктів енергетики.
4. Проведення робіт, обмеження господарської та іншої діяльності у спеціальних зонах об'єктів енергетики. Відшкодування збитків. Відповідальність за порушення законодавства України у спеціальних зонах об'єктів енергетики.

ЗАКОНОДАВСТВО:

1. Про енергозбереження: Закон України від 1 лип. 1994 р. № 74/94-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/94-vr?find=1&text=відновлювані#w11> (дата звернення: 20.09.2019).
2. Постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 311 «Про затвердження Кодексу комерційного обліку електричної енергії». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гладій М. В. Енергетична безпека України / М. В. Гладій, Р. А. Іванух // Регіон. економіка. - 2001. - № 4. - С. 7-17.
2. Денисюк С. П. Особливості реалізації політики енергоефективності - пріоритети України / С. П. Денисюк // Енергетика: економіка, технології, екол. - 2013. - № 3. - С. 7-20.
3. Енергетичне законодавство. Основні законодавчі акти. Ч І. Правове регулювання електроенергетики України / Упоряд.: Р.С. Кірін, С.В. Кострюков, А.Я. Рибалко. – Д. Національний гірничий університет, 2009 — 123 с.
4. Енергетичне законодавство. Основні законодавчі акти / Упоряд. С.В. Кострюков. – Д. Національний гірничий університет, 2013 – Ч І - 82 с.
5. Енергетичне право України: еколого-правові аспекти : навч.-метод. посіб. / уклад.: Г. В. Анісімова; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків : Право, 2015. - 202 с.
6. Зеркалов Д.В. Правова основа енергозбереження: Довідник. – К.: Дакор. 2008. – 480 с.

Тема 5. Зміст енергетичних правовідносин (2 год.)

1. Поняття енергетичних правовідносин. Загальні та особливі ознаки енергетичних правовідносин. Зміст енергетичних правовідносин. Функції енергетичних правовідносин. Види енергетичних правовідносин.
2. Суб'єкти енергетичних правовідносин, їх види та організаційно-правові форми. Характеристика суб'єктивних прав та суб'єктивних обов'язків учасників енергетичних правовідносин.
3. Правове регулювання адміністративних та інших відносин, пов'язаних з енергетичними відносинами.
4. Відповідальність за порушення правил здійснення господарської діяльності у сфері енергетики. Особливості змісту правовідносин енергопостачання.

ЗАКОНОДАВСТВО:

- 1 Кодекс законів про працю України (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/322-08>

ЛІТЕРАТУРА:

1. Енергетичне законодавство. Основні законодавчі акти /Упоряд. С.В. Кострюков. – Д. Національний гірничий університет, 2013 – Ч І - 82 с.
2. Енергетичне законодавство. Основні законодавчі акти. Ч І. Правове регулювання електроенергетики України /Упоряд.: Р.С. Кірін, С.В. Кострюков, А.Я. Рибалко. – Д. Національний гірничий університет, 2009 – 123 с.
3. Енергетичне право України: еколого-правові аспекти : навч.-метод. посіб. / уклад.: Г. В. Анісімова; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків : Право, 2015. - 202 с.
4. Руденко Л.Д., Грудницька С.М. Щодо питання правового статусу державного підприємства «Енергоринок». Міжгалузеві зв'язки цивільного, господарського та трудового права : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 28 вересня 2017 року) : у 2-х ч. Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2017. Ч. 1. С. 205-208.
5. Сінчук І.О. Нормативно-правова база енергетики. Навчальний посібник. Кривий Ріг, 2017. 150 с.
6. Чернявський А., Іншеков Є. Керівництво з впровадження системи енергетичного менеджменту відповідно до вимог міжнародного стандарту ISO 50001:2018. Київ, 2021. 138 с.
7. Ільчук М., Ремінська О., Шаповаленко В., Киричок О. Енергосервісні контракти. Можливості та перспективи в Україні. Київ, 2015. 116 с.

Тема 6. Підстави виникнення та припинення енергетичних правовідносин (2 год.)

1. Загальна характеристика підстав виникнення та припинення енергетичних правовідносин. Договірна основа енергетичних правовідносин. Ознаки договору у сфері енергетики.
2. Договори, що регулюють відносини з постачання енергетичних ресурсів. Суттєві умови договору енергопостачання. Типовий договір про постачання електричної енергії.
3. Договори, що регулюють відносини з транспортування, передачі, перевезення енергетичних ресурсів. Типовий договір про спільне використання технологічних електричних мереж. Договір про приєднання до електричних мереж. Концесійний договір.
4. Договори на будівництво, реконструкцію і модернізацію енергетичних об'єктів. Договори поставки енергетичного обладнання. Договори на створення інноваційних продуктів у сфері енергетики.

ЗАКОНОДАВСТВО:

1. Кодекс законів про працю України (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
2. Постанова НКРЕ від 19.10.2005 № 934 «Про схвалення примірного договору на передачу електричної енергії місцевими (локальними) електромережами між постачальником електричної енергії за нерегульованим тарифом та електропередавальною організацією» (із змінами). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Енергетичне законодавство. Основні законодавчі акти /Упоряд. С.В. Кострюков. – Д. Національний гірничий університет, 2013 – Ч I - 82 с.
2. Кострюков С.В. Навчально-методичне забезпечення дисципліни «Енергетичне право» Дніпро: НГУ, 2015. 213 с.
3. Молодиченко В.В. Енергетичне право України. Навчально-методичний посібник. Мелітополь, 2014. 336 с.
4. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Енергетичне право» /Упоряд. С.В. Кострюков. – Д. Національний гірничий університет, 2012 – 82 с.
5. Руденко Л.Д., Грудницька С.М. Щодо питання правового статусу державного підприємства «Енергоринок». Міжгалузеві зв'язки цивільного, господарського та трудового права : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 28 вересня 2017 року) : у 2-х ч. Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2017. Ч. 1. С. 205-208.
6. Сінчук І.О. Нормативно-правова база енергетики. Навчальний посібник. Кривий Ріг, 2017. 150 с.
7. Чернявський А., Іншеков Є. Керівництво з впровадження системи енергетичного менеджменту відповідно до вимог міжнародного стандарту ISO 50001:2018. Київ, 2021. 138 с.

**Тема 7. Особливості правового регулювання відносин з постачання
електричної енергії
(2 год.)**

1. Правове регулювання адміністративних та інших відносин, пов'язаних із енергетичними відносинами. Характеристика правового регулювання ринку електричної енергії. Правова структура виробництва, розподілу і споживання енергії.
2. Реформа ринку електричної енергії. Загальні засади Закону України «Про ринок електричної енергії». Державне регулювання ринку електричної енергії. Ціноутворення (тарифоутворення) на ринку електричної енергії. Державний енергетичний нагляд в електроенергетиці.
3. Характеристика Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності». Загальні вимоги до здійснення державного нагляду (контролю) заходи зі здійснення державного нагляду (контролю). Критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності з виробництва комбінованого виробництва електричної енергії (зберігання, транспортування, розподілу та постачання). Розпорядчі документи органів державного нагляду (контролю).
4. Правові засади постачання електричної енергії. Етапи процесу забезпечення електричною енергією. Права та обов'язки електропостачальників та споживачів. Захист вразливих споживачів.

ЗАКОНОДАВСТВО:

1. Про ринок електроенергії: Закон України від 13 квіт. 2017 р. № 2019-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19> (дата звернення: 20.09.2019).
2. Постанова НКРЕКП від 14.12.2018 № 1906 «Про затвердження прогнозованої оптової ринкової ціни на 2019 рік». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nerc.gov.ua>.
3. Постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 307 «Про затвердження Правил ринку». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 308 «Про затвердження Правил ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Постанова НКРЕКП від 12.06.2018 № 375 «Про порядок забезпечення стандартів якості електропостачання та надання компенсацій споживачам за їх недотримання». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>.
6. Постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 310 «Про затвердження Кодексу систем розподілу». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
7. Постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 312 «Про затвердження Правил роздрібного ринку електричної енергії». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
8. Постанова НКРЕКП від 05.10.2018 №1178 Про затвердження Методики розрахунку тарифу на послуги постачальника “останньої надії”. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nerc.gov.ua/>
9. Постанова НКРЕКП від 05.10.2018 №1179 Про затвердження Порядку формування ціни, за якою здійснюється постачання електричної енергії споживачам постачальником “останньої надії”. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nerc.gov.ua/>

Тема 8. Компетенція інституцій України у сфері енергетики (2 год.)

1. Ліцензування діяльності в електроенергетиці. Державне управління та нагляд (контроль) в електроенергетиці. Класифікація органів, що здійснюють управління паливно-енергетичного комплексу (ПЕК), їхня роль в управлінні енергетичною галуззю.
2. Компетенція Верховної Ради України в управлінні ПЕК. Повноваження Кабінету Міністрів України щодо державного управління та регулювання ПЕК. Основні завдання та повноваження НКРЕ (Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики) України. Повноваження Голови НКРЕ України.
3. Основні завдання та права Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України. Повноваження Голови Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України. Завдання, склад та повноваження Державної інспекції з енергетичного нагляду за режимами споживання електричної та теплової енергії (Держенергонагляд).
4. Повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у відносинах із суб'єктами електроенергетики.

ЗАКОНОДАВСТВО:

1. Постанова НКРЕ від 19.10.2005 № 934 «Про схвалення примірної угоди на передачу електричної енергії місцевими (локальними) електромережами між постачальником електричної енергії за нерегульованим тарифом та електропередавальною організацією» (із змінами). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
2. Постанова НКРЕКП від 27.12.2017 № 1469 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з постачання електричної енергії споживачу». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 309 «Про затвердження Кодексу системи передачі». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Енергетичне законодавство. Основні законодавчі акти /Упоряд. С.В. Кострюков. – Д. Національний гірничий університет, 2013 – Ч I - 82 с.
2. Енергетична безпека України: чинники впливу, тенденції розвитку / ред.: М. П. Ковалик; НАН України. - К., 1998. - 159 с.
3. Руденко Л.Д., Грудницька С.М. Щодо питання правового статусу державного підприємства «Енергоринок». Міжгалузеві зв'язки цивільного, господарського та трудового права : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 28 вересня 2017 року) : у 2-х ч. Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2017. Ч. 1. С. 205-208.
4. Сінчук І.О. Нормативно-правова база енергетики. Навчальний посібник. Кривий Ріг, 2017. 150 с.

**Тема 9. Міжнародне енергетичне право, енергетичне право розвинутих країн світу, енергетичне право ЄС та України
(2 год.)**

1. Поняття і система міжнародного енергетичного права. Проблеми визначення міжнародного енергетичного права та його місця у системі міжнародного права. Поняття і зміст суб'єкта міжнародного економічного права у сфері енергетики.
2. Передумови інтернаціоналізації співробітництва в енергетичній сфері. Міжнародні енергетичні організації. Юрисдикція органів Європейського Союзу в енергетичній сфері. Енергетичні організації Європи. Суспільні відносини, що виступають предметом правового регулювання у міжнародному енергетичному праві. Міжнародні угоди як підстави для виникнення енергетичних правовідносин. Методи правового регулювання у міжнародному енергетичному праві.
3. Система Енергетичного права. Функції і принципи міжнародного енергетичного права. Класифікація джерел міжнародного енергетичного права. Основні напрямки вдосконалення Міжнародного права енергетичної безпеки. Суттєве посилення енергетичної безпеки. Досягнення стану технічнонадійного, стабільного, економічно ефективного та екологічно безпечного забезпечення енергетичними ресурсами економіки і соціальної сфери міжнародного простору.
4. Україна як суб'єкт міжнародного енергетичного права. Енергетична галузь України. Позиціонування України на міжнародних енергетичних ринках. Співробітництво в енергетичній сфері. Закони України та ЄС з енергокористування. Меморандум про взаєморозуміння між Україною та ЄС щодо співробітництва у сфері енергетики.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бжуска Я. Енергетична політика Європейського Союзу як стимулятор інноваційної економіки / Я. Бжуска, Й. Пика // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. Політехніка». - 2008. - № 628. - С. 387-392.
2. Енергетична дипломатія України: аналіз статус-кво та практичні рекомендації. Київ: ГО «Діксі Груп», 2021. 54 с.
3. Енергетичне право: європейський досвід та українські практики. За заг. ред В.В. Молодиченка. Київ, 2015. 208 с.
4. Європейське право: Право Європейського союзу : підручник / за заг. ред. В.І. Муравйова. Київ: Ін Юре, 2016. 400 с.
5. Ільчук М., Ремінська О., Шаповаленко В., Киричок О. Енергосервісні контракти. Можливості та перспективи в Україні. Київ, 2015. 116 с.
6. Кориневич А.О. Міжнародне енергетичне право як напрям досліджень у сучасній англomовній юридичній літературі / Антон Олександрович Кориневич. – Український часопис міжнародного права, № 3/2007. – С. 19-25.

7. ВКАЗІВКИ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ

Реферат – (нім. Referat – доповідая). 1. Короткий виклад (перед аудиторією або в письмовій формі) наукової праці, вчення, змісту книги тощо. 2. Тематична доповідь на підставі критичного огляду літературних та інших джерел (Сучасний тлумачний словник української мови: 65000 слів / За заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. - Харків, ВД «ШКОЛА», 2006. - 1008 с.;- С. 763).

Реферат - це самостійна творча робота студента, що засвідчує його знання з певної теми, розуміння основних підходів до вирішення конкретної проблеми, а також відображає власні погляди майбутнього фахівця та демонструє його вміння аналізувати і осмислювати явища і процеси на основі теоретичних знань.

Вибір теми реферату.

Тему реферату студент вибирає у відповідності з крайньою цифрою у номері шифру (див. Список студентів з шифрами у розділі Реферат на сторінці дисципліни у Moodle.).

Крайня цифра номеру шифру	Номер теми реферату
1	1 або 11 або 21
2	2 або 12 або 22
3	3 або 13 або 23
4	4 або 14 або 24
5	5 або 15 або 25
6	6 або 16 або 26
7	7 або 17 або 27
8	8 або 18 або 28
9	9 або 19 або 29
10	10 або 20 або 30

Процес підготовки реферату містить у собі наступні етапи:

1. Вибір теми.
2. Вивчення спеціальної літератури за темою реферату.
3. Складання плану.
4. Добір і вивчення додаткових джерел та інформації з обраної теми.
5. Опрацювання зібраного матеріалу.
6. Безпосереднє написання тексту реферату.
7. Формулювання висновків.
8. Оформлення реферату і списку джерел інформації.
9. Самокритична оцінка змісту і виправлення помилок.
10. Підготовка тез або доповіді до захисту реферату.
11. Захист реферату (під час семінарського заняття).

Оформлення реферату.

Орієнтовна структура реферату має такий вигляд:

Титульна сторінка.

План.

Вступ.

Основна частина, яка складається з розділів, пунктів та підпунктів.

Висновки.

Список використаних джерел (нумерувати, див. зразок оформлення).

Додатки (за необхідністю).

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Бахмутський навчально-науковий професійно-педагогічний інститут
Кафедра освітніх технологій та охорони праці

РЕФЕРАТ

на тему « ... »

з дисципліни

«Нормативно-правове забезпечення професійної діяльності»

Підготував(ла)
студент(ка) групи ...
П.І.Б.

Перевірів(ла)
П.І.Б., викладача

Оцінка _____

Харків
рік

Рис. 1. Зразок оформлення титульної сторінки реферату.

У вступі обґрунтовуються актуальність теми, її особливості, значущість з огляду на потреби суспільства та розвиток конкретної галузі науки або практичної діяльності.

В основній частині здійснюється огляд основних теоретичних та експериментальних досліджень з теми, зазначається хто з учених вивчав дану проблему, які ідеї висловлював. Визначаються сутність проблеми, основні чинники, що зумовлюють розвиток явища або процесу, що вивчається, наводиться перелік основних змістовних аспектів проблеми, які розглядалися вченими. Визначаються недостатньо досліджені питання, з'ясовуються причини їх слабого висвітлення.

Потім здійснюється поглиблений аналіз сучасного стану процесу або явища, тлумачення основних поглядів і позицій щодо проблеми, та думки відносно перспектив розвитку.

При викладі цитат, основних авторських ідей, відображенні творчого доробку певного автора, слід обов'язково посилатися на літературне джерело за зразком: [12, с. 44], де 12 – номер джерела за списком використаної до реферату літератури, с. 44 – номер сторінки у цьому джерелі.

Наприкінці кожного пункту слід одним-двома абзацами підкреслити, що найважливішого було викладено.

У висновках надаються узагальнені ідеї, думки, оцінки, пропозиції автора.

Висновки до реферату мають відповідати темі реферату та у стислій формі містити основні теоретичні положення і аналіз сучасного стану педагогічної проблеми, яка розглядалася автором реферату. Обсяг висновків – 1-1,5 аркуша.

До списку використаних джерел включають публікації, звертаючи особливу увагу на публікації останніх 5-10 років, Інтернет-ресурси і роботи останнього року. Список використаної літератури складає до 10 джерел.

Зразок оформлення списку джерел:

1. **Конституція України** (із змінами) [Електронний ресурс] : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page4>
2. Борисова З.О. Основи релігієзнавства: Навчально-методичний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури. 2006. – 288 с.
3. Дмитрієнко І. В., Дмитрієнко Ю. М. Бодинаміка української правової свідомості та культури / Ю. Н. Дмитрієнко // Форум права. - 2011. - № 4. - С. 192-200 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2011-3/11djncik.pdf>.
4. Швачка В. Ю. Правовий нігілізм у контексті правової соціалізації особистості. Актуальні проблеми держави і права. 2005. Вип. 24. С. 374–383.
5. Юридичний словник-довідник / за ред. Ю. С. Шемшученка. Київ: Феміна, 1996. 696 с.

У додатках за необхідності наводяться таблиці, схеми, якщо вони суттєво полегшують розуміння роботи.

Кожен додаток починається з нової сторінки, мають посередині запис за зразком: Додаток А та назву матеріалу, який внесений до додатку. Чергуються додатки за допомогою великих букв українського алфавіту.

Обсяг реферату – до 15-20 арк. друкованого тексту за параметрами: шрифт Times New Roman, 14 кегль, міжрядковий інтервал – 1,0; всі поля – 2,0 см, абзац – 1,25 см, у тексті інтервали не робити (1 інтервал робити між розділами), розташування тексту відповідей на ширину сторінки.

Студент повинен надіслати реферат викладачу на перевірку за місяць до початку сесії.

У випадку негативного відгуку, реферат повертається для остаточної переробки. У цьому випадку новий текст роботи або старий текст з необхідними доповненнями та поміткою «повторно» знову надсилається на перевірку і студент повинен його захистити.

Захист реферату.

Захист реферату – це не його читання за текстом. Це – короткий, стислий виклад найосновніших положень, цікавих та нових фактів, найсуттєвіших висновків. Його формою може бути підготовлена промова, доповідь з презентацією, тривалістю до 5 хвилин.

Після доповіді студента по захисту свого реферату, студенти та викладач можуть задавати запитання.

Реферат оцінюється, спираючись на такі критерії:

- 1. Відповідність темі змісту реферату.*
- 2. Глибина і повнота розкриття теми.*
- 3. Логіка викладення матеріалу.*
- 4. Термінологічна чіткість, виклад цитат.*
- 5. Рівень навичок самостійної роботи з науковою літературою та вміння її критично аналізувати.*
- 6. Власне бачення проблеми автором, самостійний, творчий характер роботи.*
- 7. Правильне оформлення реферату і списку використаних джерел.*
- 8. Якщо реферат є основою усного повідомлення, то слід урахувати уміння автора відібрати найсуттєвіший матеріал для короткого виступу.*
- 9. Якість захисту та презентації результатів реферативного дослідження.*

Оцінюється самостійна робота з підготовки та захисту реферату у межах 10 балів.

8. ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Поняття енергії, її роль в житті людини і суспільства.
2. Система енергетичного права України.
3. Місце енергетичного права в системі права України.
4. Позиціонування України на міжнародних енергетичних ринках.
5. Співробітництво в енергетичній сфері ЄС та України.
6. Державне управління та регулювання діяльності в електроенергетиці України.
7. Економічні та організаційні основи діяльності в електроенергетиці України.
8. Правове регулювання енергозбереження в Україні.
9. Правове забезпечення енергетичної галузі України.
10. Загальні положення законодавства про альтернативні види палив.
11. Енергетична основа життєдіяльності людини: структура сучасного енергоспоживання.
12. Енергоємність природних речовин та перетворення енергії в Україні та у світі.
13. Стан енергетичної безпеки в Україні.
14. Особливості енерговикористання в Україні.
15. Ринки енергоресурсів у світі та в Україні.
16. Диверсифікація зовнішніх джерел постачання енергоресурсів.
17. Поновлювані джерела енергоресурсів.
18. Нормативно-правова база по захисту від забруднення і збереженню навколишнього середовища.
19. Кіотський протокол.
20. Енергетичні та природні ресурси.
21. Відновлювальні та невідновлювальні джерела енергії.
22. Законодавство про альтернативну енергетику.
23. Правове регулювання загальних екологічних проблем у паливно-енергетичному комплексі та шляхи їх розв'язання.
24. Комплексного вдосконалення правового забезпечення енергетичної безпеки у світі та в Україні.
25. Правові питання енергоменеджменту і енергоаудиту на енергодобуючих, енергогенеруючих та енергоспоживаючих підприємствах.
26. Реформа ринку електричної енергії в Україні.
27. Розвиток, відновлення та вдосконалення української енергетики у період повномасштабного вторгнення Росії.
28. Нормативно-правова база ресурсоенергозбереження в Україні.
29. Нормативно-правове забезпечення реалізації програми енергозбереження.
30. Досягнення стану технічнонадійного, стабільного, економічно ефективного та екологічно безпечного забезпечення енергетичними ресурсами економіки і соціальної сфери міжнародного простору.

9. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Визначити і характеризувати поняття і систему міжнародного енергетичного права.
2. Характеризувати енергетичне право розвинутих країн світу.
3. Поняття та зміст суб'єкта міжнародного економічного права і сфери енергетики.
4. Характеризувати міжнародні енергетичні організації. Розкрити сутність юрисдикції органів Європейського Союзу в енергетичній сфері.
5. Характеризувати енергетичні організації Європи.
6. Характеризувати Україну як суб'єкта міжнародного енергетичного права.
7. Характеризувати перспективи розвитку енерго- та ресурсозбереження, енерговиробництва та енерговикористання в Україні і подальші напрямки співробітництва з розвинутими країнами світу у сфері енергетики.
8. Надати характеристику енергетичної галузі України.
9. Надати загальну характеристику законодавству про енергетику України.
10. Назвати та розкрити сутність законодавчих актів України щодо енергоресурсів.
11. Надати характеристику нормативній базі відносин паливодобувних і енергогенеруючих компаній.
12. Характеризувати нормативне забезпечення та перспективи розвитку оптового ринку електричної енергії України.
13. Характеризувати нормативно-правову базу безпеки і страхування у енерговиробництві в Україні.
14. Характеризувати енергетична безпеку та страхування у світі
15. Надати характеристику введення кадастру викидів забруднюючих речовин та парникових газів в Україні.
16. Характеризувати нормативно-правові документи по захисту від забруднення і збереження навколишнього середовища при виробленні енергії.
17. Надати характеристику Кіотському протоколу.
18. Назвати та характеризувати нормативно-правові законодавчі акти поновлюваних джерел енергії і їх втілення в Україні.
19. Характеризувати законодавство про альтернативну енергетику.
20. Надати характеристику поняттю «зелені тарифи».
21. Характеризувати нормативно-правову базу альтернативної енергетики України.
22. Надати характеристику регулюванню окремих видів альтернативної енергетики.
23. Характеризувати правову структуру виробництва, розподілу і споживання енергії.
24. Характеризувати правові норми оцінки вартості спожитої енергії.
25. Надати визначення та характеризувати повноваження та функції Національної комісії регулювання електроенергетики.

26. Надати характеристику поняттю тарифи на закупівлю і продаж електроенергії.
27. Розкрити питання формування тарифів. Надати характеристику введенню тарифікації. Характеризувати поняття пільгові тарифи.
28. Надати характеристику правовим відносинам між енергогенеруючими та енергоспоживаючими компаніями.
29. Характеризувати відносини між енергорозподільними підприємствами і споживачами.
30. Назвати та розкрити сутність законів України та ЄС з енергокористування.
31. Характеризувати нормативно-правову базу ресурсоенергозбереження.
32. Характеризувати правова базу обліку енергії, визначення енерговитрат, штрафних санкцій та пільгових кредитів.
33. Характеризувати нормативно-правове забезпечення реалізації програми енергозбереження.
34. Характеризувати нормативно-правове забезпечення обліку енергозбереження.
35. Розкрити та надати характеристику правовим питанням пільг на енергозберігаючі технології.
36. Розкрити і надати характеристику правовим питанням енергоменеджменту та енергоаудиту на енергодобуючих, енергогенеруючих та енергоспоживаючих підприємствах.
37. Охарактеризуйте поняття та види джерел енергії. Дайте аналіз основним видам енергоресурсів.
38. Дайте поняття паливно-енергетичних ресурсів, їх характеристика.
39. Проаналізуйте структуру ПЕК (паливно-енергетичний комплекс) України.
40. Поняття Енергетичного права. Місце Енергетичного права в системі права України.
41. Взаємозв'язок Енергетичного права з іншими галузями права (АП, ЦП, ГП, КП).
42. Предмет, метод та система Енергетичного права.
43. Поняття джерел Енергетичного права, їх особливості та класифікація.
44. Розкрийте систему законів, що регулюють правовідносини в енергетиці.
45. Розкрийте смисл підзаконних нормативно-правових актів, що регулюють правовідносини в енергетиці.
46. Розкрийте сферу дії Закону України “Про електроенергетику”.
47. Закон України “Про альтернативні джерела енергії”: структура, зміст, основні положення.
48. Закон України “Про альтернативні види палива”: структура, зміст, основні положення.
49. Закон України “Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) та використання скидного енергопотенціалу”: структура, зміст, основні положення.
50. Закон України “Про функціонування паливно-енергетичного комплексу в особливий період”: структура, зміст, основні положення.

51. Закон України “Про заходи, спрямовані на забезпечення сталого функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу”: структура, зміст, основні положення.
52. Поняття, особливості управління та розвитку об'єднаною енергетичною системою України. Її функціонування в особливий період.
53. Розкрийте особливості регулювання відносин в електроенергетиці. Охарактеризуйте об'єкти та суб'єкти електроенергетики. Особливості права власності в електроенергетиці.
54. Наведіть принципи державної політики в електроенергетиці. Державне управління та нагляд (контроль) в електроенергетиці.
55. Охарактеризуйте загальні аспекти державного регулювання діяльності в електроенергетиці.
56. Розкрийте питання ліцензування діяльності в електроенергетиці.
57. Охарактеризуйте оптовий ринок електричної енергії України та розкрийте порядок проведення розрахунків на оптовому ринку електричної енергії.
58. Сформулюйте загальні принципи встановлення тарифів на енергію та особливості антимонопольних обмежень в сфері електроенергетики.
59. Охарактеризуйте поняття, величину та коефіцієнт “зеленого” тарифу.
60. Дайте характеристику питанням охорони об'єктів електроенергетики та охорони навколишнього природного середовища.
61. Наведіть особливості умов праці та застосування страйків в електроенергетиці.
62. Розкрийте питання забезпечення енергопостачання в умовах надзвичайного стану та особливого періоду, дайте визначення надзвичайній ситуації в державі.
63. Сформулюйте права, обов'язки та охарактеризуйте відповідальність енергопостачальників.
64. Наведіть права, обов'язки та підстави відповідальності споживачів енергії.
65. Сформулюйте види правопорушень та види відповідальності за порушення законодавства про електроенергетику.
66. Розкрийте зміст, структуру та склад законодавства про енергозбереження.
67. Розкрийте завдання законодавства про енергозбереження та охарактеризуйте основні принципи державної політики енергозбереження.
68. Дайте характеристику об'єктам і суб'єктам правового регулювання відносин в сфері енергозбереження.
69. Сформулюйте види правопорушень та види відповідальності за порушення законодавства про енергозбереження.
70. Поняття енергозбереження. Мета і завдання економічного механізму енергозбереження. Пріоритетні напрями енергозбереження.
71. Особливості управління у сфері енергозбереження. Державне управління у сфері енергозбереження. Державний контроль у сфері енергозбереження.
72. Розкрийте економічні заходи для забезпечення енергозбереження та сформулюйте шляхи стимулювання енергозбереження.
73. Проаналізуйте джерела формування Державного фонду енергозбереження. Наведіть заходи, завдяки яким можливе зниження енергоємності.

74. Охарактеризуйте взаємну економічну відповідальність постачальників і споживачів ПЕР.
75. Охарактеризуйте питання міжнародного співробітництва України у сфері електроенергетики та енергозбереження.
76. Позиціонування України на міжнародних енергетичних ринках. Переваги, недоліки та структура ПЕК.
77. Охарактеризуйте сучасний стан та структуру власності в електроенергетичній галузі (теплові електростанції, гідроелектростанції, атомні електростанції, вітрові електростанції, об'єднана енергетична система України). Проблеми та перспективи розвитку електроенергетичної галузі.
78. Охарактеризуйте сучасний стан та структуру власності в паливній промисловості (вугільна промисловість, нафтогазовий комплекс, атомна промисловість, біопаливна промисловість). Висновки, проблеми та перспективи розвитку паливної промисловості.
79. Проаналізуйте принципи державної політики в ПЕК (в електроенергетиці, з енергозбереження, у сфері теплопостачання, в нафтогазовій галузі, у сфері альтернативних джерел енергії, у сфері використання когенераційних установок).
80. Державне управління, нагляд та регулювання діяльності в ПЕК (в електроенергетиці, з енергозбереження, у сфері теплопостачання, в нафтогазовій галузі, у сфері альтернативних видів палива, у сфері альтернативних джерел енергії, у сфері використання когенераційних установок).
81. Наведіть класифікацію органів, що здійснюють управління ПЕК, проаналізуйте їхню роль в управлінні енергетичною галуззю.
82. Проаналізуйте компетенції Верховної Ради України в управлінні ПЕК.
83. Проаналізуйте повноваження Кабінету Міністрів України щодо державного управління та регулювання ПЕК.
84. Проаналізуйте основні повноваження Міненерговугілля України в ПЕК.
85. Сформулюйте основні завдання та повноваження НКРЕКП (Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах і енергетики та комунальних послуг) України.
86. Розкрийте повноваження Голови НКРЕКП України та особливості роботи НКРЕКП України.
87. Сформулюйте основні завдання та права Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України.
88. Розкрийте повноваження Голови Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України.
89. Правовий статус Державної інспекції ядерного регулювання України. Повноваження Голови Державної інспекції ядерного регулювання України.
90. Завдання, склад та повноваження Державної інспекції з енергетичного нагляду за режимами споживання електричної та теплової енергії (Держенергонагляд).
91. Правовий статус Головного державного інспектора України з енергетичного нагляду.

92. Сформулюйте основні завдання та порядок здійснення державного нагляду в електроенергетиці.
93. Розкрийте основні функції Державної інспекції з ЕЕСМ (експлуатації електричних станцій і мереж).
94. Сформулюйте права державних інспекторів з ЕЕСМ.
95. Розкрийте повноваження Державного підприємства, що здійснює централізоване диспетчерське оперативно-технологічне управління об'єднаною енергетичною системою України.
96. Проаналізуйте повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в регулюванні режимів енергоспоживання.
97. Охарактеризуйте визначення, мету, основні завдання державної експертизи з енергозбереження.
98. Наведіть порядок проведення державної експертизи з енергозбереження об'єктів, які підлягають експертизі.
99. Завдання, склад та повноваження Державної інспекції з енергетичного нагляду за режимами споживання електричної та теплової енергії (Держенергонагляд).
100. Сформулюйте основні завдання державного нагляду в електроенергетиці та охарактеризуйте Державну інспекцію з ЕЕСМ (експлуатації електричних станцій і мереж).
101. Розкрийте основні функції Державної інспекції з ЕЕСМ.
102. Сформулюйте права державних інспекторів з ЕЕСМ.
103. Сформулюйте підстави для застосування санкцій на суб'єктів господарювання за порушення законодавства про електроенергетику.
104. Розкрийте порядок накладення на суб'єктів господарювання штрафів за порушення законодавства у галузі електроенергетики та сфері теплопостачання.
105. Наведіть загальні положення порядку застосування санкцій за порушення законодавства про електроенергетику.
106. Охарактеризуйте порядок призначення керуючого (тимчасової адміністрації) для управління енергопостачальником.
107. Наведіть умови зупинення та анулювання дії ліцензії на провадження підприємницької діяльності з постачання електричної енергії на відповідній території.
108. Сформулюйте випадки зупинення дії та анулювання ліцензії із здійснення підприємницької діяльності з постачання електроенергії за врегульованим тарифом.
109. Розкрийте особливості адміністративної відповідальності за недотримання вимог щодо ефективного використання ПЕР.
110. Охарактеризуйте Правила користування електричною енергією для населення.
111. Сформулюйте основні положення Енергетичної стратегії України на період до 2030 р.

10. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

I. Конституція України (із змінами) [Електронний ресурс] : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page4>

II. Кодекси України:

2.1 Кодекс законів про працю України (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/322-08>

2.2 Кодекс України про адміністративні правопорушення (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

2.3. Сімейний кодекс України (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>

2.4. Бюджетний кодекс України (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

2.5. Цивільний кодекс України (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

2.6. Кримінальний кодекс України (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

III. Закони України:

3.1. Про альтернативні джерела енергії: Закон України від 20 лют. 2003 р. № 555-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-15> (дата звернення: 11.09.2019).

3.2. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії: Закон України від 4 черв. 2015 р. № 514-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-19?lang=en> (дата звернення: 20.10.2019).

- 3.3. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії: Закон України від Public administration mechanisms Public Administration and Local Government, 2020, issue 1(44) 41 25 квіт. 2019 р. № 2712-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2712-19> (дата звернення: 20.10.2019).
- 3.4. Про енергозбереження: Закон України від 1 лип. 1994 р. № 74/94-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/94-вр?find=1&text=відновлювані#w11> (дата звернення: 20.09.2019).
- 3.5. Про ринок електроенергії: Закон України від 13 квіт. 2017 р. № 2019-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19> (дата звернення: 20.09.2019).

IV. Постанови:

- 4.1. Постанова НКРЕ від 19.10.2005 № 934 «Про схвалення примірного договору на передачу електричної енергії місцевими (локальними) електромережами між постачальником електричної енергії за нерегульованим тарифом та електропередавальною організацією» (із змінами). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
- 4.2. Постанова НКРЕКП від 27.12.2017 № 1469 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з постачання електричної енергії споживачу». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
- 4.3. Постанова НКРЕКП від 14.12.2018 № 1906 «Про затвердження прогнозованої оптової ринкової ціни на 2019 рік». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nerc.gov.ua>.
- 4.4. Постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 307 «Про затвердження Правил ринку». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
- 4.5. Постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 308 «Про затвердження Правил

ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

4.6. Постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 309 «Про затвердження Кодексу системи передачі». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

4.7. Постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 310 «Про затвердження Кодексу систем розподілу». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

4.8. Постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 311 «Про затвердження Кодексу комерційного обліку електричної енергії». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.

4.9. Постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 312 «Про затвердження Правил роздрібного ринку електричної енергії». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

4.10. Постанова НКРЕКП від 12.06.2018 № 375 «Про порядок забезпечення стандартів якості електропостачання та надання компенсацій споживачам за їх недотримання». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>.

4.11. Постанова НКРЕКП від 05.10.2018 №1178 Про затвердження Методики розрахунку тарифу на послуги постачальника “останньої надії”. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nerc.gov.ua/>

4.12. Постанова НКРЕКП від 05.10.2018 №1179 Про затвердження Порядку формування ціни, за якою здійснюється постачання електричної енергії споживачам постачальником “останньої надії”. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nerc.gov.ua/>

11. СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна

1. Бжуска Я. Енергетична політика Європейського Союзу як стимулятор інноваційної економіки / Я. Бжуска, Й. Пика // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. Політехніка». - 2008. - № 628. - С. 387-392.
2. Гладій М. В. Енергетична безпека України / М. В. Гладій, Р. А. Іванух // Регіон. економіка. - 2001. - № 4. - С. 7-17.
3. Денисюк С. П. Особливості реалізації політики енергоефективності - пріоритети України / С. П. Денисюк // Енергетика: економіка, технології, екол. - 2013. - № 3. - С. 7-20.
4. Енергетичне право України: еколого-правові аспекти : навч.-метод. посіб. / уклад.: Г. В. Анісімова; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків : Право, 2015. - 202 с.
5. Енергетична безпека України: методологія системного аналізу та стратегічного планування : аналіт. доп. / [Суходоля О. М., Харазішвілі Ю. М., Бобро Д. Г., Сменковський А. Ю., Рябцев Г. Л., Завгородня С. П.] ; за заг. ред. О. М. Суходолі. Київ : НІСД, 2020. 178 с.
6. Енергетична дипломатія України: аналіз статус-кво та практичні рекомендації. Київ: ГО «Діксі Груп», 2021. 54 с.
7. Енергетичне законодавство. Основні законодавчі акти. Ч І. Правове регулювання електроенергетики України /Упоряд.: Р.С. Кірін, С.В. Кострюков, А.Я. Рибалко. – Д. Національний гірничий університет, 2009 — 123 с.
8. Енергетичне законодавство. Основні законодавчі акти /Упоряд. С.В. Кострюков. – Д. Національний гірничий університет, 2013 – Ч І - 82 с.
9. Зеркалов Д.В. Правова основа енергозбереження: Довідник. – К.: Дакор. 2008. – 480 с.
10. Енергетичне право: європейський досвід та українські практики. За заг. ред В.В. Молодиченка. Київ, 2015. 208 с.
11. Енергетична безпека України: чинники впливу, тенденції розвитку / ред.: М. П. Ковалик; НАН України. - К., 1998. - 159 с.
12. Ільчук М., Ремінська О., Шаповаленко В., Киричок О. Енергосервісні контракти. Можливості та перспективи в Україні. Київ, 2015. 116 с.
13. Кориневич А.О. Міжнародне енергетичне право як напрям досліджень у сучасній англomовній юридичній літературі / Антон Олександрович Кориневич. – Український часопис міжнародного права, № 3/2007. – С. 19-25.
14. Кориневич А.О. Правові засади функціонування внутрішнього енергетичного ринку Європейського Союзу / Антон Олександрович Кориневич. – Порівняльно-правові дослідження, № 2, 2009. – С. 67-72.
15. Кориневич А.О. Міжнародне енергетичне право як нове явище у сучасному міжнародному праві / Антон Олександрович Кориневич. – Часопис Київського університету права, № 2010/2. – С. 320 – 324.

16. Кориневич А.О. Міжнародні спори щодо енергетичних ресурсів у практиці Міжнародного Суду ООН / Антон Олександрович Кориневич. – Актуальні проблеми політики: Збірник наукових праць. Випуск № 42. – Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія»; Південноукраїнський центр гендерних проблем, 2011. – С. 145 – 159.
17. Корсунський С. В. Енергетична дипломатія : навч. посіб. / С.В. Корсунський. - К. : Вища шк., 2008. - 159 с.
18. Кострюков С.В. Навчально-методичне забезпечення дисципліни «Енергетичне право» Дніпро: НГУ, 2015. 213 с.
19. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Енергетичне право» / Упоряд. С.В. Кострюков. – Д. Національний гірничий університет, 2012 – 82 с.
20. Нормативно-правове забезпечення енергетичної галузі [Електронний ресурс]: навч. посіб. для здобувачів ступеня магістра за спец. 142 Енергетичне машинобудування, 143 Атомна енергетика / В. І. Філатов, Н. Г. Бойко; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електрон. текст. дані (1 файл). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. – 302 с.
21. Правове регулювання сфери енергетики, включаючи ядерну, в Європейському Союзі та в Україні. – К.: ТОВ «Ніка-Прінт», 2006. – 640 с.
22. Романюк Н. І. Європейське енергетичне співтовариство: особливості функціонування та розвитку / Н. І. Романюк // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. - 2011. - № 20. - С. 63-67.
23. Руденко Л.Д., Грудницька С.М. Щодо питання правового статусу державного підприємства «Енергоринок». Міжгалузеві зв'язки цивільного, господарського та трудового права : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 28 вересня 2017 року) : у 2-х ч. Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2017. Ч. 1. С. 205-208.
24. Сінчук І.О. Нормативно-правова база енергетики. Навчальний посібник. Кривий Ріг, 2017. 150 с.
25. Стогній Б. С. Енергетична безпека України. Світові та національні виклики / Б. С. Стогній, О. В. Кириленко, С. П. Денисюк; Від-ня фіз.-техн. пробл. енергетики НАН України. - К. : Укр. енциклопед. знання, 2006. - 408 с.
26. Чернявський А., Іншеков Є. Керівництво з впровадження системи енергетичного менеджменту відповідно до вимог міжнародного стандарту ISO 50001:2018. Київ, 2021. 138 с.
27. Шинкарук Н., Шульга Є. Нормативно-правові засади забезпечення енергетичної безпеки Європейського Союзу. Нове українське право. 2022. Вип. 3. С. 123-127.

Додаткова

1. Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку): Міжнародний документ ООН від 14.06.1992 р.
2. Міжнародна конференція «Енергетична безпека Європи. Погляд у XXI століття» = International Conference «Energy Security of Europe. Look into the

XXI Century» : Пр., 22-25 трав. 2001, Київ. - К. : Укр. енциклопед. знання, 2001. - 240 с.

3. Енергетична безпека Європи XXI століття. Євразійські енергетичні коридори : 36. пр. VIII Міжнар. конф., 25 - 27 трав. 2005 р., м. Київ / ред.: І. М. Карп; «Енергетична безпека Європи XXI століття. Євразійські енергетичні коридори», міжнародна конференція. - К., 2005. - 80 с.
4. Петров Р. А. Правова природа "Acquis" Європейського Союзу та його транспозиція у правовій системі третіх країн : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.11 / Р. А. Петров; ВР України, Ін-т законодавства ВР України. - Київ, 2014. - 38 с.
5. Стокгольмська Декларація (Щодо питань навколишнього середовища): Міжнародний документ ООН від 16.06.1972 р.

Інтернет-джерела

1. Досвід країн Євросоюзу з підвищення енергоефективності, енергоаудиту та енергоменеджменту з енергоощадності в економіці країн. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://ua.energy/wpcontent/uploads/2018/01/Pidvyshhennya-energoefektyvnosti-v-YES.pdf>
2. Глобальна енергетична безпека: проблеми і шляхи розв'язання / В. Фортов, А. Макаров, Т. Митрова // Вісн. НАН України. — 2007. — N 8.
3. Єнько Є.Ю. Зовнішні аспекти енергетичної політики України : автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.04 / Є.Ю. Єнько; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Ін-т міжнар. відносин. - К., 2009. - 21 с.
4. Ксьонзенко В. П. Енергетична безпека як визначальний чинник економічної незалежності України : Автореф. дис... канд. екон. наук : 08.01.01 / В. П. Ксьонзенко; Київ. нац. екон. ун-т. - К., 2001. - 16 с.
5. Свірчевська Ю. А Сутність енергетичної безпеки країни та чинники, що на неї впливають / Ю. А Свірчевська // Екополітика і екогеодинаміка регіонів. – 2014. - № 2/

Електронне навчальне видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимі

Богданова Наталія Григорівна

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Методичні вказівки
до виконання практичних робіт з дисципліни
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
за спеціальністю 141 «Електроенергетика,
електротехніка та електромеханіка»

В авторській редакції

Підписано до розміщення 23.04.2025. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 1,5. Обсяг 0,968 Мб. Зам. № 186/25.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009
Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна